

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора економічних наук, професора
Мальської Марти Пилипівни на дисертаційну роботу *Галаченка
Олександра Олександровича* на тему: «*Регіональна політика розвитку сфери
санаторно-курортних послуг*», подану на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток
продуктивних сил і регіональна економіка**

1. Актуальність обраної теми наукового дослідження. Розвиток економіки України сьогодні відзначається впровадженням сучасних ринкових елементів та механізмів в усі сфери господарської діяльності. Особливої уваги заслуговує розвиток сфери санаторно-курортних послуг, яка потребує розроблення та реалізації нових наукових підходів до покращення якості надання послуг і залучення вітчизняних та іноземних туристів для відпочинку і оздоровлення. Одним з основних чинників успіху у реалізації даної проблеми є ефективне використання соціально-економічних, природних та фінансових ресурсів санаторно-курортними закладами. Щоб розвивати санаторно-курортні послуги та підвищувати ефективність використання рекреаційних ресурсів бракує інноваційних підходів в організації рекреаційної діяльності й управління оздоровчими закладами і водночас державної підтримки в цьому напрямі. Сфера санаторно-курортних послуг у XXI столітті у європейських країнах стала не лише одним з напрямів оздоровлення населення, а провідною складовою туристичної галузі та одним із елементів соціально-економічного розвитку регіонів.

Потрібно констатувати, що автор у процесі дослідження досягає поставленої мети щодо обґрунтування теоретико-методологічних засад та практичних рекомендацій щодо формування і реалізації регіональної політики розвитку сфери санаторно-курортних послуг в умовах децентралізації влади.

2. Рівень достовірності та обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Ознайомлення із дисертацією Галаченка О.О. дає підставу стверджувати про достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що в ній містяться. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань здійснено ґрунтовне дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних джерел, які стосуються проблеми формування та реалізації регіональної політики розвитку сфери санаторно-курортних послуг, на основі чого визначено нерозв'язані завдання у досліджуваній сфері, застосовано авторський підхід до вирішення окреслених проблем.

Аналіз структури і змісту дисертації Галаченка О.О. дає підстави стверджувати, що робота являє собою самостійне і завершене наукове дослідження з чітко сформульованими актуальністю теми, метою і завданнями, визначенням об'єкта і предмета, сукупності методів і прийомів наукового пізнання, а також обґрунтуванням наукової новизни та представленням практичного значення одержаних результатів.

Отримані висновки та рекомендації, основні наукові положення характеризуються високим ступенем достовірності й обґрунтованості, що зумовлено коректним використанням сучасних взаємопов'язаних методів дослідження, базису економічної теорії, критичним підходом до оцінки наукового доробку вітчизняних та зарубіжних науковців. Розділи дисертації змістовно відображають їх назви, логічно пов'язані між собою, висновки чітко висвітлюють базові положення, які викладені в основному тексті. Достовірність результатів дослідження підтверджує належний рівень наукової апробації отриманих результатів на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях і семінарах, значна кількість опублікованих наукових праць у фахових та інших, у тому числі зарубіжних виданнях.

Дисертація виконувалася відповідно до таких науково-дослідних тем: “Соціально-економічний потенціал розвитку сільських територій Західного регіону України: шляхи нарощування та перспективи використання” (номер державної реєстрації 0113U000109), де автором запропоновано напрями формування регіональної політики розвитку сфери санаторно-курортних послуг

та “Формування та механізми реалізації політики розвитку гірських територій України” (номер державної реєстрації 0116U004033) де автором окреслена специфіка функціонування санаторно-курортної сфери в гірських умовах та наявні проблеми і запропоновано шляхи їх вирішення та активізації розвитку даної сфери в умовах децентралізації влади.

3. Наукова новизна одержаних та представлених на захист результатів. Дисертація містить комплекс теоретико-методологічних положень, аналітико-прогнозних висновків і прикладних рекомендацій, які характеризуються науковою новизною і підтверджують особистий внесок автора у розв’язання важливої наукової проблеми підвищення конкурентоспроможності регіонів України на інноваційних засадах на сучасному етапі євроінтеграції. Серед найбільш вагомих, можна визначити наступні:

1. Дисертантом вперше визначено поняття «регіональна політика розвитку сфери санаторно-курортних послуг» як систему цілей, адміністративно-організаційних, економічних, правових методів і засобів, а також узгоджених дій державних, регіональних органів влади та органів місцевого самоврядування щодо їх реалізації за допомогою форм, методів та інструментів, спрямованих на сталий збалансований розвиток сфери санаторно-курортних послуг при максимально ефективному використанні внутрішніх та залученні зовнішніх ресурсів, раціональному використанні природного потенціалу регіонів за умов застосування інноваційних технологій і світових стандартів за максимально ефективного використання внутрішніх і залучення зовнішніх ресурсів, раціонального споживання природно-ресурсного потенціалу регіонів (с. 61-74).

2. Розроблено теоретико-методологічні засади формування регіональної політики розвитку сфери санаторно-курортних послуг на інноваційній основі в контексті створення сучасних конкурентних санаторно-курортних продуктів, використання природно-ресурсного потенціалу регіону, якісного інфраструктурного забезпечення, застосування новітніх курортних технологій, формування відповідного інституційного середовища, налагодження

маркетингової діяльності оздоровниць (с. 86-93).

3. Запропоновано систему заходів регіональної політики розвитку сфери санаторно-курортних послуг регіону на довгострокову перспективу, що враховують нові умови реалізації такої політики при децентралізації влади та націлені на досягнення стратегічних орієнтирів діяльності санаторно-курортних і оздоровчих закладів, прискорення соціально-економічного розвитку регіонів, а також сприяють підвищенню зайнятості та якості життя населення (с. 350-376).

4. Удосконалено науково-методичне забезпечення процесів підвищення конкурентоспроможності санаторно-курортних послуг у регіонах на основі інтенсивного використання трендів соціал медіа маркетингу (цифровий маркетинг, сайт, контент-маркетинг, відео-контент, соціальні новини, база споживачів, соціальні вкладки, веб-форуми та E-mail-маркетинг), що ґрунтуються на інформаційних технологіях та інтернет-системах і спрямовані на залучення споживачів послуг, збільшення продажів, розширення цільового сегменту, формування позитивного іміджу суб'єктів надання санаторно-курортних послуг, збільшення трафіку, зворотний зв'язок із споживачами (с. 186-198).

5. Автором уточнено дефініцію поняття розвитку сфери санаторно-курортних послуг з урахуванням соціальних й економічних умов регіонів та особливостей сфери санаторно-курортних послуг, який, на відміну від наявного, визначено як безперервний цілеспрямований процес діяльності санаторно-курортних закладів на основі застосування інноваційних технологій і світових стандартів, використання специфічних особливостей природних лікувальних ресурсів і направлений на створення конкурентоспроможних санаторно-курортних послуг з досягненням їх прибутковості та отриманням економічного ефекту для територіальних громад, у межах яких розташовані курортно-рекреаційні заклади (с. 48-53).

6. Удосконалено науково-методологічні положення щодо функціонування регіональних ринків санаторно-курортних і оздоровчих послуг, які на відміну від існуючих, полягають в організації системи різновагових

показників, агрегованих у п'ять блоків (інфраструктура, трудовий потенціал, господарська діяльність, соціальна роль, зовнішньоекономічна діяльність), що дає змогу здійснити інтегральне оцінювання та кластеризацію регіонів за станом розвитку ринку санаторно-курортних і оздоровчих послуг, що слугує базисом осучаснення регіональної політики розвитку сфери санаторно-курортних послуг (с. 242-270).

7. Автором сформульовано методологічний підхід до оцінювання ефективності надання санаторно-курортних послуг на основі визначення ефективності функціонування закладів санаторно-курортної сфери в регіоні та отримання споживачами послуг, що на відміну від наявних, включає оцінку участі трьох основних складових: результатів діяльності оздоровчих закладів і надання ними санаторно-курортних послуг; рівня підтримки санаторно-курортної сфери регіональними та місцевими органами влади; державного регулювання розвитку цієї сфери в регіонах, що дало можливість розробити моделі підвищення ефективності та розвитку сфери санаторно-курортних послуг (с. 294-307).

8. Обґрунтовано напрями активізації розвитку сфери санаторно-курортних послуг, які, на відміну від усталених, передбачають використання міжнародного досвіду державної підтримки діяльності санаторно-курортних закладів (зокрема на регіональному рівні) з огляду на розвиток децентралізаційних процесів, а також створення привабливих економіко-правових умов здійснення господарської діяльності, покращення інвестиційного клімату, встановлення податкових пільг, розробку інноваційних регіональних програм, фінансування окремих інфраструктурних проектів на курортних територіях регіону, що дозволить пом'якшити несприятливі наслідки діяльності суб'єктів господарювання у санаторно-курортній сфері, підвищити їх ефективність, інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність на вітчизняних і міжнародних ринках (с. 313-335).

9. Розвинуто методичні підходи до проведення оцінювання ринкового становища суб'єктів сфери санаторно-курортних послуг регіону на основі SWOT і PEST-аналізу, за результатами яких виявлено взаємозв'язки між

внутрішніми та зовнішніми факторами, що, на відміну від наявних підходів, передбачають вибір основних сегментів ринку з використанням маркетингових інструментів і дозволяють визначити порівняльні переваги, виклики і ризики, а також окреслити стратегію інтенсивного розвитку сфери санаторно-курортних послуг регіону на засадах диференційованого маркетингу й націлені на збереження та розширення санаторно-курортними закладами частки ринку, підвищення ефективності їх діяльності та рівня конкурентоспроможності (с. 171-181).

10. Обґрунтовано напрями управління системно-рефлексивним маркетингом розвитку сфери санаторно-курортних послуг на регіональному рівні, що на відміну від наявних існуючих ґрунтуються на маркетинговому дослідженні зовнішнього середовища, нормативно-правових актах, враховуючи регіональні особливості та здійснюючи цілеспрямований рефлексивний вплив на формування та просування санаторно-курортних послуг, що забезпечуватиме зменшення невизначеності та покращення прогнозованості бізнес-процесів, створення затребуваної структури асортименту послуг, бренду й нових стратегій поведінки споживача (с. 218-238).

4. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Представлені в дисертації теоретико-методологічні підходи, основні положення та висновки доцільно використати у наукових дослідженнях та у діяльності органів державного і регіонального управління щодо формування регіональної політики розвитку сфери санаторно-курортних послуг та її реалізації. Практичне значення роботи Галаченка О.О. підтверджується відповідними офіційними документами:

- Комітету Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму (довідка №04-33/19-84(23572) від 05.02.2018 р.) при формуванні законопроектів в контексті регулювання розвитку сфери санаторно-курортних послуг;

- Департаменту міжнародного співробітництва та регіонального розвитку Вінницької ОДА (довідка №1981/4-2 від 17.08.2017 р.) і Управлінням туризму та курортів Львівської облдержадміністрації (довідка №420 від 22.06.2018 р.)

при розробці стратегії економічного та соціального розвитку в регіоні, регіональних програм відносно розвитку сфери санаторно-курортних послуг;

ПрАТ лікувально-оздоровчих закладів профспілок України «Укрпрофоздоровниця» (довідка №02-01/475 від 23.02.2018 р.), де окремі практичні рекомендації стосовно розвитку сфери санаторно-курортних послуг враховані в управлінській діяльності;

- ДП «Клінічний санаторій «Хмільник» ПрАТ «Укрпрофоздоровниця» (довідка №02-15/376 від 23.11.2016 р.), ДП Дитячий санаторій «Сокілець» ПрАТ «Укрпрофоздоровниця» (довідка №142 від 15.12.2015 р.) та ДП «Санаторій «Збруч» ПрАТ «Укрпрофоздоровниця» (довідка №01-08 від 12.06.2016 р.), де практичні підходи щодо залучення реабілітованих в отриманні санаторно-курортних послуг в умовах політики децентралізації влади, успішно апробовані у виробничій діяльності;

- Вінницького інституту ПрАТ «ВНЗ» МАУП» (довідка №94-9 від 15.11.2017 р.), про те, що матеріали наукової новизни дисертації такі як, авторське визначення окремих економічних категорій, обґрунтовані методичні підходи до оцінки впливу чинників на розвиток сфери санаторно-курортних послуг у регіонах України та забезпечення підвищення її конкурентоспроможності на засадах використання дієвих інструментів маркетингу були схвалені та використовуються у навчальному процесі при підготовці навчально-методичних матеріалів та викладанні навчальних дисциплін «Менеджмент», «Маркетинг», «Регіональна економіка», «Підприємництво», «Управління персоналом».

5. Повнота висвітлення основних наукових результатів дослідження в опублікованих працях.

За тематикою дисертації автором опубліковано 40 наукових праць загальним обсягом 36,01 д.а., з них - 1 одноосібна монографія, 24 статі (у тому числі 18 одноосібних) у наукових фахових виданнях (з них 9 статей у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз), 5 публікацій у закордонних виданнях, 14 публікації у матеріалах конференцій, 1 публікація, що додатково відображає наукові результати дослідження. Наведене дозволяє

зробити висновок про належний рівень представлення отриманих наукових результатів.

Автореферат виконаний відповідно до встановлених вимог і належним чином відображає основний зміст, базові положення, висновки та рекомендації дослідження. Зміст опублікованих наукових праць також достатньо вичерпно охоплює основні положення та висновки дисертаційної роботи.

6. Дискусійні положення, зауваження і пропозиції щодо змісту дисертації. При загальній позитивній оцінці проведеного дослідження, необхідно відзначити дискусійні положення та окремі недоліки, що мають місце у представленій роботі:

1. В розділі 1 (п.п. 1.2.) дисертації, на основі дослідження теоретико-методологічної бази, автор дослідження стверджує, що відповідно до типології регіонів можливо виділити регіони з наявним низьким рівнем розвитку, в стані розвитку та регіони з середнім рівнем розвитку і найбільш розвинуті (с. 64). Проте в даному випадку автор не проводить аналізу таких регіонів та не обґрунтовує наведену класифікацію.

2. В продовження попереднього зауваження можна вказати те, автор наводить тлумачення економістів Б. Данилишин та В. Семиноженко, які розглядають регіональну політику крізь глобалізаційні процеси, оскільки сьогодні жодною країною неможливе здійснення серйозної регіональної політики без врахування дієвого чинника глобалізації в світовій економіці (с. 67 розділу 1 дисертації). Проте дане питання залишилось поза увагою автора

3. Досліджуючи тенденції розвитку сфери санаторно-курортних послуг в Україні (с. 120-138) та регіональні особливості її формування (с. 139-160), автор не конкретизує як саме вони впливають на забезпечення формування конкурентоспроможності санаторно-курортних послуг регіону, зокрема за досліджуваний період (1995-2017 рр.).

4. Дисертант присвятив в роботі цілий розділ дослідженню маркетинговим інструментам забезпечення конкурентоспроможності санаторно-курортних послуг на регіональному рівні (с. 186-242). Проте із

дисертації складно визначити, які саме із пропонованих маркетингових інструментів будуть дієвими на практиці в тому чи іншому регіоні.

5. Автор дисертації в розділі 4, п.п.4.3 проводить оцінку ефективності сфери санаторно-курортних послуг Вінницького регіону та на її основі запропонував заходи по її підвищенню (с. 291-307). Як на нашу думку, доцільно було б провести таку економічну оцінку в розрізі кількох регіонів та визначити вплив основних детермінант на інвестиційну привабливість санаторно-курортних закладів в регіоні.

6. При дослідженні питань формування та реалізації регіональної політики розвитку сфери санаторно-курортних послуг (с. 350-380) автор проводить оцінку положень існуючої Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року (від 16 березня 2017 року), де робить висновок, що визначення перспектив та пріоритетів розвитку сфери саме санаторно-курортних послуг як на регіональному, так й на державному рівнях не окреслено. Проте автор при цьому не пропонує взамін шляхів розвитку оздоровчих закладів та формування Стратегії в тих чи інших Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року (від 16 березня 2017 року), можна зробити висновок, що визначення перспектив та пріоритетів розвитку сфери саме санаторно-курортних послуг як на регіональному, так й на державному рівнях не окреслено, регіональних умовах.

7. Дисертаційна робота не позбавлена окремих описок та граматичних помилок.

Висловлені зауваження не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи. Вона є оригінальним, самостійним дослідженням з актуальної проблеми формування та реалізації регіональної політики розвитку сфери санаторно-курортних послуг в умовах децентралізації влади.

8. **Загальний висновок.** Наукові положення, висновки та рекомендації, що представлені у дисертації, достатньо обґрунтовані та достовірні, отримані за допомогою кваліфікованого використання сучасних методів наукового дослідження, ретельного вивчення фундаментальних наукових джерел та

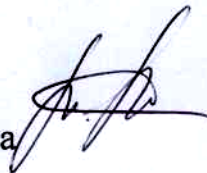
проведення власних теоретичних узагальнень і виконання аналітично-розрахункових завдань.

Дисертаційна робота О.О. Галаченка на тему “Регіональна політика розвитку сфери санаторно-курортних послуг” є змістовною, комплексною науковою працею, в якій запропоновано розв’язання важливої науково-прикладної проблеми – обґрунтування теоретико-методологічних основ, визначення пріоритетів формування та реалізації регіональної політики розвитку сфери санаторно-курортних послуг в умовах децентралізації влади. Зміст наукового дослідження О.О. Галаченка повністю відповідає паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Враховуючи наведене, зазначимо, що за обсягом, структурою, змістом, положеннями наукової новизни та оформленням дисертаційна робота “Регіональна політика розвитку сфери санаторно-курортних послуг” відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12, 13 “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р. та спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. Вищенаведене свідчить, що дисертаційна робота на тему “Регіональна політика розвитку сфери санаторно-курортних послуг” відповідає вимогам, що пред’являються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, а її автор, Галаченко Олександр Олександрович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри туризму Львівського
національного університету імені Івана Франка

М.П. Мальська

